

Epistula moralis 55

1

gestatio -onis, f 3, ombæren, tur i en bærestol
cum maxime, adv., netop nu

fatigo, 1, udmatter

ambulo, 1, går omkring; *ambulassem* = *ambulavissem*

labor - oris, m 3, arbejde, anstrengelse

an, konj, om

eo maior, større ud fra det, så meget desto større; se § 173

pes pedis, m 3, fod

per, præp m akk, gennem; *per nos*, gennem os selv, dvs. uden andres hjælp

debilitas -atis, f 3, svaghed, kraftløshed, krøblingeliv

in-dico, 3, tilsiger, påfører; *indixere* = *indixerunt*

deliciae, f pl 1, luksus, luksusliv

de-sino -sii -situm -sinere, 3, ophører; *desimus* = *desiimus*

2

con-cutio -cussi -cussum -cutere, 3, gennemryster

sive, konj, eller hvis; *sive ... sive*, hvis ... eller hvis

bilis -is, f 3, galde

in-sido -sedi -sessum -sidere, 3, sætter mig fast

fauces -ium, f pl 3, svælg, hals

dis-cutio -cussi -cussum -cutere, ryster fri, ryster løs

spitirus -us, m 4, ånd, åndedræt, vejrtrækning

densus, adj, tæt, tung

ex-tenuo, 1, fortynder, gør lettere

iactatio -onis, f 3, omkastet, bevægelse

pro-sum pro-fui -- prod-esse, gavner

sentio sensi sensum sentire, 4, føler, mærker

diu, adv, længe; komp: *diutius*

veho vexe vectum vehere, 3, fører, transporterer

persevero, 1, vedbliver, fortsætter med

invito, 1, indbyder

litus -eris, n 3, kyst

Cumae, f pl 1, Κούμη, den første græske koloni i Italien, grundlagt i 754 f.Kr. på Campaniens kyst vest for det senere Neapolis.

På Senecas tid var området for længst blevet et yndet feriested for den romerske overklasse. se Putzger 21-22 III.

Servilius Vatia, navn på en rig romer, der havde været prætor, men som i øvrigt er ret ukendt
curvo, 1, bugter; medialt: *curvor*, bugter mig
hinc ... illinc, adv, til den ene side ... til den anden side

lacus -us, m 4, sø

velut, konj, ligesom

angustus, adj, snæver, smal

iter itineris, n 3, vej

claudio clausi clausum claudere, 3, lukker, afslutter, afgrænser; *cludo* = *claudio*

recens -entis, adj, ny, nylig, fornylig

tempestas -atis, f 3, vejr; ofte om uvejr

spissus, adj, tæt, fast

fluctus -us, m 4, bølge, bølgegang, bølger

frequens -entis, adj, hyppig, talrig

con-citatus, adj, hurtig, heftig, kraftig

ex-aequo, 1, gør jævn

tranquillitas -atis, f 3, roligt vejr, vindstille, ro

solvo solvi solutum solvere, 3, løser, gør løs

harena, f 1, sand

umor, m 3, vædske, væde, fugtighed; *humor* = *umor*

al-ligo, 1, binder til, fastbinder

sucus, m 2, saft, vædske

abs-cedo -cessi -cessum -cedere, går bort fra

3

con-suetudo -inis, f 3, sædvane

illic, adv, der

in-venio -veni -ventum -venire, 4, træffer på, finder

bonum, n 2 (af *bonus*, adj), et gode, nytte; *bono*, final dativ, se § 158

di-rigo -rexi -rectum -rigere, 3, retter

aliquando, adv, engang

praetorius, m 2, tidligere prætor. I Rom er en prætor den embedsmand, der har ansvaret for retsplejen

dives -itis, adj, rig

otium, n 2, otium. Seneca skelner mellem to typer af otium; den ene er sindets otium, der giver sig udtryk i mental balance og harmoni, den anden og negative form for otium er forbundet med manglende engagement

con-senesco -senui -- -senescere, 3, bliver gammel

ob, præp m akk, på grund af

felix -icis, adj, lykkelig

habeo, 2, har, holder, anser for

quotiens, rel konj, så ofte som

amicitia, f 1, venskab

Asinius Gallus, m 2, navn på en romersk senator, der blev fængslet i år 30 e.Kr. af kejser Tiberius. Han døde af sult efter tre års fængsel.

Seianus, m 2, navn på en anden romersk senator. Han var først ven med kejser Tiberius, men senere fik Tiberius mistanke om, at Seianus stræbte efter magten. Derfor lod Tiberius Seianus henrette i år 31 e.Kr., og efter henrettelsen rensede han ud blandt Seianus' venner.

odium, n 2, had

deinde, adj, derpå, senere, siden

amor -oris, m 3, kærlighed, venskab

mergo mersi mersum mergere, 3, dykker, drukner, styrter i ulykke

aequus, adj, jævn, lige; *aeque*, adv

of-fendo -fendi -fensum -fendere, 3, støder, krænker

illum = Seianus

amo, 1, elsker, er ven med; *amasse* = *amavisse*

periculosus, adj, farlig

Nam quotiens ... exclamabant homines: For så ofte som Asinius Gallus' venskab, så ofte som Seianus' had og siden venskab (for ham var det ligeså farligt at have krænket som at have været ven med) havde styrtet nogle i ulykke, udbrød folk ...

4

lateo, 2, skjuler mig

inter-sum -fui -esse, er imellem, er forskellig; *interest*, der er forskel

utrum, adv, mon; *utrum ... an*, konj, om ... eller

otiosus, adj, fredelig, afbalanceret, i balance

ignavus, adj, slap, doven

alius, pron, en anden; *aliter*, adv, på anden måde

vivus, adj, levende; *Vatia vivo*, abs abl, medens Vatia levede; se § 178

praeter-eo -ii -itum -ire, 4, går forbi, kommer forbi

situs, adj, henlagt, begravet; ordet *situs* anvendes ofte i gravindskrifter

philosophia, f 1, φιλο-σοφία, kærlighed til visdom, filosofi

venerabilis -e, adj, ærværdig, fornem, ophøjet

similis -e, adj, lignende, lig med (med dat)

mendacium, n 2, løgn, falsk skær

placeo, 2, behager, glæder, gør indtryk

se-duco, 3, fører til side, trækker tilbage

vulgus, n (ikke en trykfejl) 2, folk i almindelighed, den jævne befolkning

securus, adj, sikker

contentus, adj, tilfreds; *se contentus*, tilfreds med sig selv, havende nok i sig selv

ullus, adj / pron, nogen; se § 50,1

con-tingo -tigi -tactum -tingere, 3, berører, indtræffer, tilfalder

sapiens -entis, adj (ppA af *sapio*, 3, er forstandig), forstandig, vis

primus, adj, først, fornemst, vigtigst

Sed adeo, mi Lucili ... scit vivere: Men, min Lucilius, filosofi er i den grad noget helligt og ophøjet, så at også, hvis noget ligner den (filosofien), gør det indtryk ved det falske skær.

For den jævne befolkning anser det menneske, der er tilbagetrukket og sikker og har nok i sig selv, for afbalanceret, idet han lever til gavn for sig selv, men ingen af disse ting kan tilfalde nogen undtagen den vise. Han alene forstår at leve til gavn for sig selv; for han forstår, hvad der er vigtigst, at leve.

5

res, f 5, ting, sag, problem

cupiditas -atis, f 3, lidenskab, begær

in-felicitas -atis, f 3, ulykke; *cupiditatum infelicitas*, begærs ulykke, dvs. uopfyldt begær

re-lego, 1, bortsender, forviser (til et sted fjernt fra byen)

felix -icis, adj, lykkelig

vel-ut, konj, ligesom

timidus, adj, frygtsom

in-ers -ertis, adj, enfoldig

metus, m 4, frygt

ob-litescio -litui -- -litescere, 3, skjuler mig

turpis -e, adj, skændig

venter -tris, m 3, bug, mave

somnus, m 2, søvn
libido -inis, f 3, heftig lyst, liderlighed
continuo, adv, følgelig; *continuo non*, slet ikke
constantia, f 1, fasthed, konsekvens
pro-positum, n 2, fortsæt, plan
perseverantia, f 1, udholdenhed, stædighed
auctoritas -atis, f 3, anseelse
inertia, f 1, slaphed
pertinax -acis, adj, vedholdende

Nam qui res et ... inertia quoque pertinax: For den, der flygter for problemer og mennesker, den som uopfyldt begær har forvist (fra byen), den som ikke har kunnet se andre mere lykkelige, den som har skjult sig som et frygtsomt og enfoldigt dyr, han lever ikke for sin egen skyld, men hvad der meget skændigt, for sin mave, sin søvn og sin liderlighed; den lever slet ikke til gavn for sig selv, som ikke (lever) til gavn for nogen (anden).

Men konsekvens og stædighed i sit fortsæt er i den grad en stor ting, at også vedholdende slaphed vinder anseelse.

6

frons -tis, f 3, pande, facade
ex-pono -posui -positum -ponere, 3, stiller ud; *expositum*, n 2, udstillet del, synlige del
ostendo ostendi ostensum ostendere, 3, strækker frem, viser frem
trans-eo -ii -itum -ire, 4, går forbi, passerer forbi
spelunca, f 1, σπήλυξ, grotte
opus -eris, n 3, arbejde, kunstfærdighed; *magni operis*, beskrivende genitiv, se § 143
qui-vis quae-vis quid-vis, indef pron, hvem du vil, enhversomhelst, en hvilkensomhelst; se § 49,5
laxus, adj, vid, rummelig
atrium, n 2, hal, storstue, atrium
par paris, adj, lignende, lig med (med dat)
usque, adv, lige
oc-cido -cidi -casum -cidere, 3, falder ned, går ned; *occidens (sol)*, m 3, den nedgående sol, solnedgang
platanon -onis, m 3, πλατανών, platanlund; *platanona* er en græsk akkusativ
rivus, m 2, rindende vand, strøm

Acherusius, adj, akerusisk; *Lacus Acherusius*, Den Akerusiske Sø; søen er opkaldt efter Akeron, en flod i Underverdenen.

euripus, m 2, εὐριπός, stræde, kanal
alo alui altum alere, 3, nærer, giver næring til, opdrætter

piscis -is, m 3, fisk

as-siduus, adj, flittig, hyppig

ex-haurio -hausi -haustum -haurire, 4, udøser, tømmer

suf-ficio -feci -fectum -ficere, 3, er tilstrækkelig

pateo patui -- patere, 2, er åben, er tilgængelig

parco peperci parsum parcere, 3, sparer på, skåner (med dat); se sidst i § 151

piscator -oris, m 3, fisker

feriae, f 1 pl, hviledage, fridage, fri

paro, 1, bereder, gør parat

por-rigo -rexi -rectum -rigere, 3, rækker frem, strækker frem

7

com-modus, adj, med rette mål, gunstig, behagelig, bekvem

Baiae, f 1 pl, navn på et yndet ferieområde med varme bade øst for Den Akerusiske Sø. Se Putzger 22, III.

trans, præp m akk, på den anden side af

paries -etis, væg, mur

in-com-modus, adj, ubehagelig; *incommodum*, n 2, ulempe

careo, 2, er uden, mangler (med separativ ablativ)

voluptas -atis, f 3, nydelse, fordel

fruor fruitus sum frui, 3 dep, nyder, har glæde af (med instrumental ablativ)

laus laudis, f 3, berømmelse, herlighed

nosco novi notum noscere, 3, lærer at kende; i perf, kender

oc-curro -curri -cursum -currere, 3, løber i møde, ligger udsat for

Favonius, m 2, vestenvinden; vestenvinden anses i Italien for en behagelig vind, og den forbindes ofte med forårets komme.

ex-cipio -cepi -ceptum -cipere, 3, optager, opfanger

stultus, adj, tåbelig, dum

e-ligo -legi -lectum -ligere, 3, udvælger

piger pigra pigrum, adj, doven, sløv
senilis -e, adj, gammelmandsagtig
con-fero con-tuli col-latum con-ferre, 3, bringer sammen, tilbringer, bidrager

8

tranquillitas -atis, f 3, ro, sindsro
com-mendo, 1, anbefaler, gør velegnet
hilaris -e, adj, munter
amoenus, adj, yndig, skøn
maestus, adj, sørgmodig
solitudo -inis, f 3, ensomhed
oc-cupatus, adj, optaget, stresset
quare, adv og konj, hvorledes, hvorfor, derfor (ved indledning til en ny hovedsætning); *quare non est quod*, derfor er det ikke sådan at ...
parum, adv, for lidt, lidet, ikke tilstrækkeligt
com-pono -posui -positum -ponere, 3, sætter sammen, anbringer, placerer
huc, adv, herhen
usque, adv, lige
cogitatio -onis, f 3, tanke

9

con-versor, 1 dep, vender mig sammen med, færdes sammen med, er sammen med
ab-sens -entis, adj, fraværende
quidem, adv, virkelig
quotiens, rel konj, så ofte som
quam-diu, rel konj, så længe som
voluptas -atis, f 3, nydelse (hér om det at være sammen med en ven)
ab-sum a-fui -- ab-esse, er fraværende, er adskilt
praesentia, f 1, nærvær (fysisk samvær)
delicatus, adj, forvænt
quia, konj, fordi
aliquando, adv, engang, undertiden
una, adv, sammen
con-sido -sedi -sessum -sidere, 3, sætter mig
di-duco, 3, fører bort, adskiller, skiller
modus, m 2, måde; *modo*, adv, for nylig

10

aequus, adj, lige, rolig
absentia, f 1, fravær
praesens -entis, adj, nærværende

pono posui positum ponere, 3, sætter, anbringer, tager (som eksempel)

se-paro, 1, adskiller

deinde, adv, derpå

se-cerno -crevi -cretum -cernere, 3, afsondrer; *secretus*, ppP, afsondret, ensom

suburbanus, adj, liggende nær byen, værende nær byen

profectio -onis, f 3, rejse; *profectio suburbana*, rejse ud til gården uden for byen

peregrinatio -onis, f 3, rejse

e-ripio -ripui -reptum -ripere, 3, frarøver, fratager

11

pos-sideo -- sedi -sessum -sidere, 2, besidder, ejer, har

angustus, adj, snæver, smal; *angustum*, n 2, lille forhold, små forhold

vivebamus, om irrealis se § 205

dubito, 1, tvivler på, er i tvivl om

in-cipio -cepi -ceptum -cipere, 3, begynder på
codicellus, m 2, lille skrivetavle; breve skriver man til venner, der er langt borte, skrivetavler benyttes til en kort besked til venner i nabolaget.

BJ / 21. november 2005